

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomave- rotaulukon muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä toukokuuta 2000 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta (HE 40/2000 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- finanssisihteeri Virpi Haapakari, valtiovarainministeriö

- vanhempi hallitussihteeri Tuomas Aarnio, ympäristöministeriö
- tulliveropäällikkö Pirkko Kovanen, Tullihallitus
- erikoistutkija Yrjö Virtanen, Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT
- viestintäpäällikkö Sirpa Rinne, Elintarviketeollisuusliitto
- toimitusjohtaja Osmo Laine, Päivittäistavara-kauppa ry
- tutkija Erja Heino, Suomen luonnonsuojeluliitto
- toimitusjohtaja Markku Tolonen, Hartwa-Trade Oy Ab
- kehittämisjohtaja Jukka Paavilainen, YTV Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi virvoitusjuomaverosta annettua lakia siten, että kivennäisvesistä kannettavan virvoitusjuomaveron

perusveron ja lisäveron soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin kaikki luonnonvedet.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakiehdotuksen hyväksyttävyyys

Saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta ei kannata luonnonvesien rajaamista virvoitusjuomaveron perusveron ja lisäveron soveltamisalan ulkopuolelle. Valiokunta ehdottaa valtiovarainvaliokunnalle, että se esittäisi lakiehdotuksen hylättäväksi.

Hylkäävän kantansa ympäristövaliokunta perustaa seuraaviin seikkoihin.

Limonadeista, kivennäis- ja luonnonvesistä kannettavan lisäveron tavoite on ympäristöpoliittinen. Verolla edistetään juomien päällysten kierrätystä ja uudelleenkäyttöä. Hallitus esittää luonnonvesien rajaamista veron soveltamisalan ulkopuolelle kotimaista, verollista luonnonvettä pullottavien pienyritysten kilpailuaseman parantamiseksi. Niiden toiminta on viime vuosina ollut taloudellisesti kannattavaa vain lisäverosta myönnettävien huojennusten avulla.

Ympäristövaliokunta katsoo, että kotimaisten luonnonvettä pullottavien pienyritysten kilpailuaseman parantaminen on sinänsä perusteltua. Tällä perusteella ei kuitenkaan pidä luopua juomapakkausten uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen ohjaavasta verosta. Verosta luopuminen johtaisi kertapakkausten määrän kasvuun ja ympäristöhaittojen lisääntymiseen. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen vuonna 1995 tekemä pakkausten elinkaaritutkimus osoittaa, että kertapakkaaminen merkitsee ympäristön kannalta huomattavasti suurempia kustannuksia kuin kierrätys ja uudelleenkäyttö.

Hallituksen esityksen perusteluissa arvioidaan, että luonnonvesien rajaaminen virvoitusjuomaveron ulkopuolelle ei lisää mainittavasti kertapäällyksiin pullotettujen vesien kokonaisalmarkkinoita. Kuitenkin valiokunnalle on kerrottu mm. Hartwall Oyj:n harkitsevan siirtymistä lakiehdotuksen hyväksymisen jälkeen lähdevesien pakkaamisessa kertapakkauksiin. Kysymyksessä on siten merkittävämpi asia kuin hallituksen esityksen perusteluista ilmenee.

Ympäristövaliokunta korostaa lisäksi, että kysymys on periaatteesta. Suomen jätelain ja Euroopan unionin jättepolitiikan ensisijaisena tavoitteena on jätteiden syntymisen ehkäiseminen. Lainmuutos toimisi vastoin tätä tavoitetta.

Juomapäällysten lisäverojärjestelmän ongelmallisuus

Juomapäällysten lisävero on osoittautunut ongelmalliseksi sen vuoksi, että verollisuus määräytyy sattumanvaraisesti. Luonnon kivennäisvedet ovat lain mukaan verottomia, jos niiden kivennäissuolapitoisuus on alle 500 milligrammaa litraa kohti. Juuri tästä sattumanvaraisesta rajasta johtuen yli 500 milligrammaa kivennäissuoloja sisältävää luonnonvettä pullottavat pienyritykset ovat joutuneet kestävämmään asemaan. Samanaikaisesti markkinoilla on kotimaisia ja ulkomaisia hiukan alle 500 milligrammaa kivennäissuoloja sisältäviä vesiä, jotka jäävät kokonaan veron soveltamisalan ulkopuolelle.

Ympäristövaliokunta katsoo, että juomapäällysten ympäristöohjausjärjestelmää ei voida kaikin osin hoitaa tarkoituksenmukaisesti nykyisen lainsäädännön pohjalta. Ympäristöohjausjärjestelmästä tuleekin valmistella kokonaisuudistus joko verojärjestelmän kokonaisuudistuksena tai ympäristösäännöksillä. Uudistuksen lähtökohdaksi pitää ottaa juomapäällysten uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen ohjaaminen riippumatta siitä, minkälaisuista juomaa päällys sisältää. Tällainen järjestelmä asettaa myös yrittäjät kilpailullisesti samanarvoiseen asemaan.

Ympäristövaliokunta ehdottaa valtiovarainvaliokunnalle, että se ottaa mietintöönsä asiaa koskevan lausuman.

Pientuottajien asema

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että nykyisen virvoitusjuomaveron lisäveron soveltamisalaan kuuluvien kotimaisten luonnonvesien pientuottajien toiminta turvataan sinä aikana, jonka uuden lainsäädännön valmistelu kestää. Tästä syystä on välttämätöntä, että pientuottajil-

le myönnetään tarvittaessa edelleen vuosittaiset huojennukset.

Ympäristövaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että pullojen palautus- ja kierrätysjärjestelmään liittymisen maksusta ja muista ehdoista on neuvoteltu Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton ja pientuottajien kesken. Saadun selvityksen mukaan 100 000 markan liittymismaksua neuvotellaan alennettavaksi alimmillaan jopa tuhanteen markkaan. Maksun suuruus määräytyisi tuotannon määrän mukaan. Liittymismaksun alentaminen poistaisi pientuottajien taloudellisia esteitä liittyä kierrätysjärjestelmään, joka puolestaan merkitsee mahdollisuutta päästä lisäveron maksamisesta.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta esittää kunnioittavasti valtiovarainvaliokunnalle lausuntonaan,

että se ehdottaa lakiehdotuksen hylättäväksi ja

että se ottaa mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään juomapäällysten ympäristöohjausjärjestelmän kokonaisuudesta niiden suuntaviivojen mukaisesti kuin tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
vpj. Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
jäs. Christina Gestrin /r
Rakel Hiltunen /sd
Susanna Huovinen /sd
Tarja Kautto /sd
Riitta Korhonen /kok
Kalervo Kummola /kok

Esko Kurvinen /kok
Kari Kärkkäinen /skl
Jari Leppä /kesk
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Säde Tahvanainen /sd
Hannu Takkula /kesk
Pia Viitanen /sd
Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Salme Kandolin.